

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1972/2505

นายประเสริฐ ศิริทรัพย์โจทก์ นายประสงค์ ศิริทรัพย์ กับพวกรวม 3 คนจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1061

ย่อ / หลักกฎหมาย

การชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1061 จะตกลงกันให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันเป็นผู้ชำระบัญชีก็ได้ หรือจะตกลงกันให้แต่งตั้งบุคคลใดอื่นเป็นผู้ชำระบัญชีก็ได้ ในการตกลงกันแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน ในกรณีที่ไม้อาจตกลงกันอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าว ก็ชอบที่จะต้องนำคดีมาสู่ศาลขอให้ตั้งผู้ชำระบัญชีต่อไป อันเป็นการใช้สิทธิทางศาล ไม่ใช่จะต้องร่วมกันจัดตั้งผู้ชำระบัญชีโดยคะแนนเสียงข้างมากเสมอไป ที่กฎหมายระบุไว้ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยคะแนนเสียงข้างมากนั้น มีความหมายเพียงว่า ในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงให้มีการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีกันเองได้ ก็ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยคะแนนเสียงข้างมากเท่านั้น ซึ่งถ้าไม่ตกลงหรือตกลงกันไม่ได้ที่จะให้มีการแต่งตั้งโดยคะแนนเสียงข้างมาก ก็ชอบที่จะมาขอให้ศาลแต่งตั้งได้ ตามคำขอท้ายฟ้องโจทก์ขอให้ศาลตั้งล. เป็นผู้ชำระบัญชี จำเลยให้การว่า โจทก์จะตรงมาฟ้องศาลขอให้ตั้งผู้ชำระบัญชีไม่ได้ และหากศาลเห็นสมควรตั้งผู้ชำระบัญชีก็ควรตั้งคนกลางที่เหมาะสมเช่นหัวหน้ากองหมาย ฯลฯ เป็นต้น เมื่อศาลตั้งหัวหน้ากองหมาย ซึ่งโจทก์ก็แสดงว่าพอใจแล้ว จำเลยจะว่าไม่สมควรหรือพิพากษาเกินคำขอของโจทก์ไม่ได้

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์กับจำเลยได้ทำสัญญาเข้าหุ้นส่วนกันตั้งโรงเรียนต่อมาจำเลยที่ ๓ จงใจละเมิดสาระสำคัญส่งสัญญาเข้าหุ้นส่วน โดยจำเลยที่ ๑, ๒ ร่วมมือด้วย และในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้ปิดโรงเรียนนี้เพราะการปฏิบัติอันมิชอบของจำเลย โจทก์เจรจากับจำเลยเพื่อเลิกหุ้นส่วนกันก็ไม่เป็นผล ขอให้พิพากษาให้หุ้นส่วนสามฝ่ายนี้เลิกกัน และดำเนินการชำระบัญชีโดยให้นายเล็กเป็นผู้ชำระบัญชีต่อไป จำเลยให้การว่า จำเลยมิได้จงใจละเมิดสัญญาเข้าหุ้นส่วน กระทรวงศึกษาธิการสั่งปิดโรงเรียนเพราะความผิดของโจทก์เอง สัญญาเข้าหุ้นส่วนรายนี้ได้เลิกไปแล้วเมื่อกระทรวงศึกษาธิการถอนใบอนุญาตโรงเรียน โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องขอให้ศาลสั่งเลิกอีก หรือแม้จะถือว่าหุ้นส่วนยังไม่เลิก โจทก์ก็เป็นฝ่ายละเมิดบทบังคับเองไม่มีสิทธิฟ้อง ทั้งในการชำระบัญชีนั้น หุ้นส่วนจะต้องร่วมกันชำระบัญชีหรือตกลงกันตั้งผู้ชำระบัญชีโดยเสียงข้างมาก แต่โจทก์มิได้ปฏิบัติตามนี้ จะตรงมาฟ้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีหาได้ไม่ และบุคคลที่โจทก์เสนอมาในฟ้องก็ไม่เหมาะสม ถ้าศาลเห็นควรตั้งผู้ชำระบัญชีก็ควรตั้งคนกลางที่เหมาะสมอย่างหัวหน้ากองหมายหรือกองบังคับคดีล้มละลาย เป็นต้น ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นเห็นว่า ก่อนฟ้องกระทรวงศึกษาฯ ได้สั่งถอนใบอนุญาตโรงเรียน เป็นเหตุให้วัตถุประสงค์ในการตั้งหุ้นส่วนสิ้นสุดลง ทั้งโจทก์จำเลยก็ได้เคยบอกเลิกและยินดีเลิกหุ้นส่วนกันแล้ว หุ้นส่วนรายนี้จึงเลิกกันไปแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๕๕, ๑๐๕๖ สมควรจัดตั้งผู้ชำระบัญชีต่อไป พิพากษาว่าห้างหุ้นส่วนสามฝ่ายนี้ได้เลิกกันแล้ว ได้ดำเนินการจัดตั้งผู้ชำระบัญชีโดยถือคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน โจทก์จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เฉพาะให้ตั้ง

หัวหน้ากองหมายเป็นผู้ชำระบัญชีหุ้นส่วนรายนี้ จำเลยฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นอันยุติไปตาม คำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้วว่าหุ้นส่วนรายนี้ได้เลิกกันตั้งแต่ก่อนฟ้อง ฟ้องของโจทก์เฉพาะข้อนี้จึง ตกไป แม้จะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องข้อนี้ แต่ก็มีข้อที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไป อยู่อีกว่าจะสมควรตั้งผู้ชำระบัญชีตามที่โจทก์ระบุชื่อขอมาหรือไม่ ซึ่งจำเลยต่อสู้ไว้เป็น ๒ ประเด็น คือ โจทก์ไม่มาตกลงกับจำเลยตั้งผู้ชำระบัญชีโดยอาศัยเสียงข้างมาก โจทก์จะตรงมาฟ้องขอให้ตั้งผู้ ชำระบัญชีไม่ได้ และ ๒. ถ้าศาลเห็นสมควรตั้งก็ควรตั้งคนกลางที่เหมาะสมอย่างหัวหน้ากองหมาย หรือกองบังคับคดีล้มละลาย ศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อหุ้นส่วนเลิกกันแล้ว ถ้าไม่มีเหตุที่จะงดเว้นการ ชำระบัญชีตามกฎหมาย ก็ต้องจัดการชำระบัญชีโดยจะตกลงกันให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกัน เป็นผู้ชำระบัญชีหรือตกลงกันให้แต่งตั้งบุคคลใดอื่นเป็นผู้ชำระบัญชี ในการตกลงกันแต่งตั้ง ให้ วินิจฉัยชี้ขาดโดยคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วนและในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่อาจตกลงกัน อย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวนี้ได้ ก็ชอบที่จะต้องนำคดีมาสู่ศาล ขอให้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีต่อไปอัน เป็นการใช้สิทธิทางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ หาใช่จะต้อง ร่วมกันจัดตั้งผู้ชำระบัญชีโดยคะแนนเสียงข้างมากเสมอไปไม่ ที่กฎหมายระบุไว้ให้วินิจฉัยขาดโดย คะแนนเสียงข้างมากก็ชอบที่จะมาขอให้ศาลแต่งตั้งได้ คดีนี้เป็นกรณีที่ไม่ว่าจะตกลงกันเองจัดตั้ง ผู้ชำระบัญชีตามมาตรา ๑๐๖๑ ได้สำเร็จ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีได้ คำขอท้ายฟ้องโจทก์ขอให้ตั้งนายเล็ก ฝ่ายจำเลย (หุ้นส่วนฝ่ายข้างมาก) คัดค้านว่าไม่เหมาะสม ศาลก็ไม่ตั้ง ที่ตั้งหัวหน้ากองหมายเป็นผู้ชำระบัญชี ก็เป็นไปตามที่จำเลยตั้งประเด็นมาในคำให้การ ทั้งโจทก์ก็แสดงว่าพอใจด้วย จะกล่าวไม่ได้ว่าไม่สมควรหรือพิพากษาเกินคำขอของโจทก์ พิพากษายืน

องค์คณะ

การุณย์นราทร · สารกิจปรีชา · ห้วน ประชาบาล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/1972/2505>